

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

KAPCSOLATBAN A DÖNTVÉNYEK GYŰJTEMÉNYÉVEL.

SZERKESZTŐI IRODA:

Üllői-út 2. szám, III. em.

Megjelen minden pénteken.

KIADÓ-HIVATAL:

egyetem-utca 4-ik szám.

Előfizetési díj: leívre ... 6 lrt negyedévre ... 3 „ A megrendelések a kiadó-hivatalhoz intézendők. — A kéziratok bérmentve a szerkesztői irodába.

TARTALOM: A keresztény-zsidó házasságról szóló törvényjavaslat. Dr. Kováts Gyula ügyvédtől. — Jogirodalom. Dr. Kiss Mór nagy-szebeni jogtanártól. — Külföldi jogélet. Dr. Dell'Adami Rezső ügyvédtől. — Törvénykezési Szemle: Az osztrák legfőbb ítélőszék gyakorlatából polgári peres ügyekben, tekintettel hazai joggyakorlatunkra. Zlinszki Imrétől. — A szabadságvesztés-büntetések foganatosításáról. Bodor László kir. alügyésztől. — Válasz a «Csalási kísérlet» tárgyában Dr. Hexner Gyula ügyvédtől.

MELLÉLET: Curia határozatok.

A keresztény-zsidó házasságról szóló törvényjavaslat.

Az egész csak a keresztény és zsidó közötti házasságról szól. Mindazáltal csupa hibától hemzseg.

Ennek a sok hibának az oka jórészt abban keresendő, hogy a törvényjavaslat fölötté hosszadalmas (1—76. §). Hozzájárul még, hogy a törvényjavaslat nem a hazai jogéletből van merítve. Legalább is mint félig kész gyártmányt hozták a külföldről.

Pedig arról volt szó, hogy a legszükségesebbre kell szoritkozni, pedig a hazai jogéletből kiindulva lehetett volna megcsinálni.

Már a multkor megmutatta a „Jogtud. Közlöny”, hogy nem csak a keresztény-zsidó házasságot, de a házasság egész intézményét szabályozni lehetett volna 12 §-ban, ha a létező alapon az 1786. évi házassági nyiltparancsnál maradunk. Ily nagyobb szabásu reformra is elég lett volna a házassági nyiltparancsot itt-ott megjavítani.

Ha pedig ezen az alapon csak a keresztény-zsidó házasságot akartuk lehetségessé tenni, 6. §. is elég lett volna. Persze tudni kellett volna, hogy a házassági nyiltparancsban szabályzott házasság polgári házasság.

No de nem úgy tették, s ugyan mit nyertünk a magát ujdonat-ujnak bemutató törvényjavaslattal!

Főleg azt, hogy az új-fajta házasságot az eddigiekhez képest degradálták. Valóságos zsidó házasság lesz nálunk a polgári hatóság előtti házasságból. Többek között oly szabályt akar statuálni, hogy egy adott esetben a keresztény-zsidó polgári házasság átmeneti házasság legyen. Az adott eset az, hogyha a keresztény-zsidó házastársak közül a zsidó kereszténynyé lesz s most már a keresztény egyház régi hive és a neofita valamelyik keresztény egyház elé mennek frigyöket megújítani, az első házasság megszűnik, s helyébe a keresztény házasság lép. Ilyen módon akar a leendő törvény a keresztény egyházak javára transport-kereskedést üzni.

Oly csunya vállalkozás, hogy szinte az egyházaknak sem illik elfogadni. Lélekvasárlás.

De a degradálásnak még egy más fajtája is foglaltatik a törvényjavaslatban.

Oly degradálás ez, mi a catholicismus elveivel is ellenkezik.

Értjük a házasság felbonthatóságát.

Ha a törvényjavaslat törvénynyé lesz, azon semmi változtatás sem tétetik, hogy a katolikus félnek protestánsval való házassága a katolikusra nézve felbonthatatlan. Marad a régienél.

A katolikus fél házassága a zsidóval, ez már az ország közönséges joga alól kivétel és pedig szembezőkő kivétel lesz, ez a házasság már a katolikus félre nézve is felbonthatóvá válik. Ezen jogállapot szerint a katolikus félnek protestánsval való házassága magasabbra taksáltatik, mint a zsidóval kötött frigye. Ime a két vallásfelekezettel való külön elbánás, ime az egyenlőség elve. Biz ez a jogállapot sem valami kedvező a keresztény-zsidó házasságra nézve.

Oly hiba, a mi elő sem áll, ha a keresztény-zsidó házasság egy pár §-ban az 1786. évi házassági nyiltparancsra fektettetik.

És ugyan milyen nagy a hiba, ha meg azt is elgondoljuk, hogy abból minő complicatiók eredhetnek. Maga a katolikus egyház fogja a törvényhozást meghazudtolni.

Mert lássuk csak az esetet a felbonthatlansági elv világánál.

Hisz-e komolyan a törvényjavaslat, hogy a kath. egyház a leendő törvénynek mindenkép engedelmeskedni fog?

Azt kell hinnünk, hogy nem számoltak jól el a katolikus egyházzal.

A kath. egyház a házasság iránti felfogásából, meggyőződéséből nem csinál a saját hiveire nézve privilegiumot.

Ha a leendő törvény fel is engedné bontatni a katolikus-zsidó házasságot, teszem a szokásos engesztelhetlen gyűlölség czime alatt, még megeshet, hogy a zsidó házasságra lépett férfit, a mikor még a Rebekája él, a katolikus egyház nem fogja egy katolikus Euláliával boldogítani.

Igaz, hogy ma még úgy is magyarázható a kérdés, hogy a felbontott házasság a kath. egyház szemében nem is volt házasság, tehát az új házasság a kath. egyház előtt végbemehetne. De ha már rég elismert dolog, hogyha két pogány házasság közül az egyik kereszténynyé lesz, a házasság absque contumelia creatoris felbonthatlan, tovább is fenállhat: ettől a keresztény-zsidó házasság felbonthatlanságának elismeréseig jutni nem nehéz, sőt egyenesen logikus dolog.

Annyi már most is bizonyos, hogy ha két zsidó házasság közül teszem a férfi kereszténynyé lesz, nejét elkergeti (gehtbrief) s azután a már végleg elváltatott ugyanazon házasság a keresztény-zsidó házasságot megkötnék és most már újra előadná magát az a komédia, hogy a férj a nőt számúzi, a mit a bíróság a házasság felbontásával sanktionálna: a kath. egyház sem az első sem a második ízben felbontását nem ismerné el, nem plane akkor, ha a feleség katolizál. Így történnék meg aztán, hogy az új törvény nem lenne képes odáig vinni a dolgot, hogy ama bizonyos Eulália a kath. egyház kebelén belül a Rebeka férjével szemben hoppon ne maradjon.

Hát ha még a legutóbbi Concilium oecumenicum folytattatni fog, s az egyház okulva eddigi vereségein

nem is annyira a polgári házasság ellen, mint a felbonthatóság elve ellen száll sikra, a felbonthatatlanság erősbitéséül ki találja mondani, hogy minden még a cultus disparitas mellett kötött házasság is felbonthatlan, mert hisz már XIV. Benedek is megmondotta: «omnes consentiunt, ob cultus disparitatem irrita matrimonia esse, non quidem jure sacrorum canonum, sed generali ecclesia more . . .»

Ime a leendő törvény, mely a kath. egyháznak akart szolgálatot tenni akkor, a midőn a keresztény-zsidó házasságot degradálta, maga az egyház által kapja meg a maga megérdemelt vereségét.

Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

Ezen chorus hallatára avval látszik magát a törvényjavaslat védeni, hogy a katolikus egyház dogmája elavult s a leendő törvény a majdani általános kötelező polgári házasság egy hirnökét küldte a keresztény-zsidó polgári házasság képében előre.

Hát bizony valljuk meg, hogy a leendő törvény a francziák törvényhozásánál is többet csinál, még az excommunicált Cavour hazáját is felülmulja. A francziáknál nincs felbontható házasság, az olaszok sem merték ezt megcsinálni.

Lássuk a kérdést közelebből.

A polgári házasság, sőt a polgári hatóság előtti házasság sem kérdés többé a külföldön még az ultramontánok előtt sem. A belga ultramontánoknak hatalmukban állott volna nem egyszer a reájok octroyált Code civil házasságjogi megállapításait lerázni. De nem tették. Megmaradtak folyton a polgári törvénykönyv medrében. É mellett azonban virágozik náluk az egyházi élet, jótékonyan veszi körül a házasság intézményét is. Az a sok predikáció azért, hogy polgári házasság existál, nem vész kárba. Reményelhető, hogy nálunk sem fog az általános kötelező polgári házasság még azon kiadásában sem az egyház ártalmára válni, hogy a házasság kötelezőleg polgári hatóság előtt fog köttetni. Az egyház erkölcsi befolyását a házasságokra és különösen ezek megkötésére nálunk is meg fogja tartani, a nélkül, hogy az egyház — úgy mint most — a házasság miatt sok hivatalosan kitért katolikust legyen kénytelen elveszteni. Szóval a polgári házasság kérdése többé nem vitás még akkor sem, ha felteszszük, hogy az egyház oppositioja üdvös is lehet.

De annál nagyobb kérdés a felbonthatóság kérdése a felbonthatatlansággal szemben. A polgári házasság keretén belől védték legutóbb a felbonthatatlanságot Louis Legrand a jogász, Vnidieu abbé, Paul Feval a regényíró és Didon dominikanus a szószékről.

Es ez a kérdés az, a mit törvényjavaslat csak úgy félvállról tekint.

A keresztény-zsidó polgári házasságról szóló törvényjavaslat indokolásában egy szó sincs a megengedett felbonthatóság kérdéséről a felbonthatatlansággal szemben. Abból elvi kérdést sem csinál.

Megengedem, hogy Magyarországon különös okoknál fogva talán megengedhető a szorosán körülírandó felbonthatóság kivétele a felbonthatatlanság, mint szabályal szemközt. Hazánk gyér lakossága, ennek lassu szaporodása lehetnek okok, melyek a lélek számbani gyarapodást elősegítő felbonthatóságnak illetőleg az ennek folytán létesülhető házasságoknak némi jogosultságot adnak. De ezt még a liberalis embernek is kötelességében áll indokolni. Semmiesetre sem magától értetődő.

Van legalább is valami igaz abban, a mit a nagy bölcselő Comte Ágoston mond:

«Igen könnyű felismerni, hogy a mostanság tevékeny elmék nagy része előtt a házasság felbonthatatlanságának nagy társadalmi elve csak azért helytelen, mert azt a katholicismus méltóan szentesíté. Az e miatti ösztönszerű ellenszenv nélkül a legtöbb gondolkozó embernek ma már igen könnyen be kellene látni, hogy a házasság felbontása az első lépés abban az irányban, hogy maga a házasság intézménye eltöröltessék.»

Ez legalább is jelent annyit, hogy a kérdéssel igen csinyján kellett volna bánni, ignorálni semmi esetre sem lehet. Előkelő nemzetek lelkiismerete a polgári házasság intézményében is a felbonthatatlanság mellett szólalt meg. A mi törvényhozónk legalább megtehetette volna azt, hogy a kérdést nem hallgatja agyon.

A javaslat praejudiciumot teremt minden indokolás nélkül odáig kihatólag, ha majd általános kötelező polgári házasságot csinálnánk. Sokan tennének akkor úgy hogy a gondolkozás kimélése okából a praecedensre hivatkoznának. A javaslatban gyökeret vert gondolkozási lustaságot nem akarnám átplántálni a majdani általános polgári házasságot kodifikáló jogászainkra. Ennek nem akarnék már ma tápot adni. A ma uralkodó rendszer örökletes talál lenni.

Végül azt tartom, hogy becsüljük meg a kereszténynek zsidóval kötendő házasságát addig is, a mig eljön az idő, hogy az általános polgári házasság megcodificálásakor a törvény előtt minden felekezeti különbséget ignorálhatunk. Addig is egy kenyéren élünk a zsidóval. Abból jusson neki, a mink már van és ne másból. A közösből élünk. Addig is legyen a katolikus olyan házasság a zsidóval szemközt, mint bármely kereszténynyél. Ez az álláspont felel meg az ország közönséges jogának, mely azt vallja, hogy minden házasság joga a saját vallása elvei szerint szabatik meg. Ez az álláspont felel meg annak, hogy a keresztény-zsidó házasság ne legyen mindenkép extra-házasság.

Dr. Kováts Gyula,
budapesti ügyvéd.

Jogirodalom.

Adalékok a keresetjog elméletéhez.

«Beiträge zur Theorie des Klagerechts» von Dr. ALEXANDER PLÓSZ ö. o. Professor an der kön. Universität zu Klausenburg. Lipsee. Duncker und Humblot 1880.

Tudvalevő, hogy a Windscheid-Muther-féle polemia¹ lezajlása után is folyton foglalkoztatta a keresetjog elmélete Németország tudósait, egész új életet hoztak pedig abba amaz újabb német processualisták², kik a kérdés egyes pontjait exact analysisük tárgyává tevén, ezek mint összekötő kapcsok segélyével ugyszólván egy irodalmi kis családot³ alkottak maguk között.

Szerzőnek kifejtett elvei részben már magyar nyelvű.

¹ L. WINDSCHEID: „Die Actio des röm. Civilrechts vom Standpunkte des heutigen Rechts.“ 1856.

Ellene: MÜTHER: „Zur Lehre der röm. Actio.“ Eine Kritik, stb. 1857.

Vizont: WINDSCHEID: „Die Actio. Abwehr gegen Dr. Th. Muther.“ 1857.

V. ö. BECKER: Kritik V. J. Schr. régi folyam. V. 399 s köv. I. Zeitschrift 7. R. G. IX. 379 s k. I. értekezéseit, továbbá: „Die Actionen des röm. Privatrechts“ cz. művét. (1871. 1873.)

² DEGENKOLB: „Einlassungszwang und Urtheilsnorm.“ 1877.

WACH: „Defensionspflicht und Klagerecht.“ GRÜNHUT-féle „Zschr. für das Privat und öff. Recht der Gegenwart.“ VI. 515—558. ll. — Ugyancsak nevezett szerzőtől: „Präclusion und Contumaz“ a megnevezett folyóirat cz évi június havi füzeté 130—172 lapl

BÜLOW: „Civilprocessualische Fiktionen und Wahrheiten.“ Archiv für die civ. Praxis. LXII. 1—96 lap.

³ V. ö. WACH: „Präcl. und Contumaz“ 131 lap.